Vlaamse Regering

DE MINISTER–PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: **Relanceproject VV061: "Oprichting van het Vlaams Datanutsbedrijf"**
Voorontwerp van decreet houdende machtiging tot oprichting van het privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaams Datanutsbedrijf in de vorm van een naamloze vennootschap
Definitieve goedkeuring

Samenvatting

Het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024 stelt dat Vlaanderen smaakmaker en voortrekker moet worden op het vlak van toepassingen in de nieuwe data-economie en artificiële intelligentie. In het relanceplan Vlaamse Veerkracht van 26 september 2020 wordt daartoe de oprichting aangekondigd van een Vlaams Datanutsbedrijf.

In de evolutie van open data naar meer samen data delen is de oprichting van het Vlaams Datanutsbedrijf een **logische volgende stap**. Het Datanutsbedrijf is hierbij een intelligente verkeerswisselaar van data die ervoor zorgt dat er een gelijk speelveld is voor alle publieke en private spelers binnen aangesloten data-ecosystemen en die antwoorden biedt op de uitdagingen voor een datagedreven economie.

Het Vlaams Datanutsbedrijf versterkt het vertrouwen van de burger in de data-economie door in te zetten op de **bescherming van de persoonsgegevens van de Vlaming** en actief toestemmingsbeheer mogelijk te maken dat de burger meer bewust maakt van de risico's van het delen van data en de mogelijkheid biedt om digitaal meer proportioneel data te delen dan vandaag mogelijk is. Hiervoor wordt aan elke burger die dit wenst een veilige dataopslag aangeboden. Het datanutsbedrijf pioniert hiervoor met het platform voor **persoonlijke datakluizen** die vanuit het relanceproject VV076 'Zelfbeheerde Identiteit' worden opgezet.

Met de **Datavindplaats** wordt informatie over de enorme hoeveelheden data bij de overheid geïntegreerd ontsloten naar de private sector toe. Uiteraard biedt dit ook een grote meerwaarde voor de vindbaarheid van data voor publieke spelers. Op termijn zal de Datavindplaats eveneens private aanbieders van data opnemen in het aanbod.

Het Vlaams Datanutsbedrijf neemt de ontwikkeling en de exploitatie van het **Vastgoedinformatieplatform (VIP)** (relanceproject VV074) op zich waarbij alle authentieke informatiestromen rond vastgoed digitaal aangeboden worden op maat van het vastgoed

gerelateerde verkoopproces. Op middellange termijn koppelt het Vlaams Datanutsbedrijf ook aan de **Vlaamse Sensor Data Space** (relanceproject VV073).

Het vertrouwen in de data-economie wordt geborgd door het Vlaams Datanutsbedrijf als een **neutrale derde partij** op te richten die datadeling binnen verticale sectoren kan opzetten zonder dat bedrijven, organisaties, overheden en burgers de controle over de toegang tot hun data verliezen. Het biedt slimme oplossingen aan waarbij partijen niet enkel data met elkaar uitwisselen, maar waarbij ze hun data door het Vlaams Datanutsbedrijf ook kunnen laten verwerken samen met data van concullega's en enkel het resultaat, de inzichten van deze verwerking, gedeeld wordt. Door datadeling vanuit een **keten- of ecosysteembenadering** aan te pakken wordt verder gebouwd op de goede praktijken van het Kabel- en Leidinginformatieportaal (KLIP) en het Generiek Informatie Portaal Openbaar Domein (GIPOD). Het Vlaams Datanutsbedrijf neemt hierbij een **ondersteunende en faciliterende rol** op ten aanzien van de private sector en de datagedreven interacties die de private sector heeft met de overheden in Vlaanderen. Haar opdrachten zijn **complementair ten aanzien van de opdracht van het agentschap Digitaal Vlaanderen** dat de Vlaamse overheid en de lokale besturen blijft begeleiden in hun digitale transformatie. Gegevensdeling tussen publieke instanties is de bevoegdheid van Digitaal Vlaanderen.

De oprichting van het Vlaams Datanutsbedrijf gebeurt op basis van een onderbouwd businessplan en een voorontwerp van oprichtingsdecreet. Het Vlaams Datanutsbedrijf zal de vorm aannemen van een **privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap** overeenkomstig het Bestuursdecreet (art. III.14 e.v. Bestuursdecreet). Het Vlaams Datanutsbedrijf heeft een publiekrechtelijke basis en taakstelling maar kan ook andere activiteiten ontwikkelen die daarmee verenigbaar zijn.

Een dergelijk Vlaams Datanutsbedrijf stimuleert Vlaanderen om versneld uit te groeien tot een toonaangevende data-economie en -maatschappij.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld: digitalisering

De Europese Commissie heeft op 19 februari 2020 een mededeling (COM(2020) 66 final) met betrekking tot een Europese datastrategie uitgebracht. Deze strategie vertrekt vanuit het standpunt dat de EU zich tot een leidend rolmodel kan ontwikkelen voor een samenleving die door data wordt ondersteund om betere beslissingen te nemen in het bedrijfsleven en de publieke sector. De mededeling schetst daartoe een strategie voor beleidsmaatregelen en investeringen om de Europese data-economie te stimuleren voor de komende vijf jaar.

Centraal hierin staat het creëren van één samenwerkend geheel van Europese dataruimtes, een echte interne data-markt, open voor data van over de hele wereld, waar persoonsgebonden evenals niet-persoonsgebonden gegevens, waaronder gevoelige bedrijfsgegevens, veilig kunnen uitgewisseld worden.

Sectoroverschrijdende acties moeten leiden tot de ontwikkeling van gemeenschappelijke Europese dataruimtes in strategische economische sectoren en domeinen van publiek belang zoals productie, landbouw, gezondheid en mobiliteit. Hierbij heeft de Europese Commissie reeds 9 concrete dataruimtes voor ogen: dataruimtes ter ondersteuning van de Europese Green Deal, voor industriële

gegevens, voor financiële gegevens, voor mobiliteitsgegevens, voor gezondheidsgegevens, voor gegevens met betrekking tot energie, voor landbouwgegevens, voor opleidingsgegevens en voor publieke sectorgegevens.

Dergelijke dataruimtes moeten het ontstaan en de groei van een data-ecosysteem bevorderen (bestaande uit de overheid, bedrijven, het maatschappelijk middenveld en particulieren) die nieuwe producten en diensten creëert op basis van meer toegankelijke data. Binnen elk van deze toekomstige dataruimtes is ook voor Vlaamse bedrijven een belangrijke rol weggelegd als leverancier en gebruiker van data.

Om deze dataruimtes operationeel te maken zijn nieuwe organisatorische benaderingen en structuren (op de brug tussen publiek en privaat) nodig die datagedreven innovatie mogelijk maken op basis van het bestaande wettelijke kader.

Het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024 stelt dat Vlaanderen smaakmaker en voortrekker moet worden op het vlak van toepassingen in de nieuwe data-economie en artificiële intelligentie. Het optimaal gebruik van data en het openstellen daarvan moet de aandacht krijgen van alle Vlaamse entiteiten, in nauwe samenwerking met de lokale besturen. Hierbij legt de overheid zich toe op het verzamelen en ontsluiten van data met respect voor gegevensbescherming en plaatst de burger/ondernemer terug centraal in de regie over zijn eigen data en interacties met de overheid en/of met private dienstverleners. De ontwikkeling van toepassingen en apps op basis van die data wordt overgelaten aan de private markt, zodat zowel overheid als private markt optimaal samenwerken en elk vanuit de eigen sterkte werkt.

In het relanceplan Vlaamse veerkracht van 26 september 2020 wordt daartoe de oprichting aangekondigd van een Vlaams Datanutsbedrijf. Met het oog op uitwisseling van informatie tussen het Vlaams Datanutsbedrijf en de Vlaamse instanties, afgevaardigd in het stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-beleid, zal het Vlaams Datanutsbedrijf halfjaarlijks aan het voornoemde stuurorgaan rapporteren.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Op 26 september 2020 keurde de Vlaamse Regering het relanceplan Vlaamse Veerkracht goed. Met de voorliggende nota aan de Vlaamse Regering wordt uitvoering gegeven aan het relanceproject VV061 'Oprichting van het Vlaams Datanutsbedrijf'.

De mededeling aan de Vlaamse Regering van 29 januari 2021 (VR 2021 2901 VV MED.0001/1) beschreef de noodzakelijke stappen ter voorbereiding van de oprichting van het Vlaams Datanutsbedrijf.

Het voorontwerp werd aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nummer 2021/324 van 13 augustus 2021.

De Inspectie van Financiën verleende zijn advies op 10 september 2021. De belangrijkste opmerkingen werden verwerkt in deze nota aan de Vlaamse Regering:
- Het stimuleren van bewustwording bij de burger bij het delen van data wordt verduidelijkt en omschreven in de nota en in de projectdoelstellingen;
- De argumentatie om het Vlaams Datanutsbedrijf op te richten als een Naamloze Vennootschap en niet als een privaatrechtelijke EVA werd opgenomen
- De aanstelling van twee regeringscommissarissen werd opgenomen in het ontwerpdecreet
- De vraag om de principiële goedkeuring van het ontwerpdecreet;
- De vraag om het ontwerpdecreet voor te leggen voor advies aan de Raad van State.

//

De minister van Financiën en Begroting verleende zijn begrotingsakkoord op 11 november 2021. De opmerkingen werden verwerkt in deze nota aan de Vlaamse Regering:

- Het inwinnen van het advies van INR met betrekking tot de ESR behandeling;
- De investeringstoelage aan het Vlaams Datanutsbedrijf wordt geclassificeerd als een ESR-hoofdgroep 6 kapitaaloverdracht binnen de overheidssector;
- Het kapitaal van de dochterondernemingen voor meer dan 50% uit extern privékapitaal moet bestaan teneinde buiten de overheidsperimeter te blijven en ook hierover het advies van het INR ten gepaste tijde in te winnen.

De Vlaamse Regering verleende haar principiële goedkeuring op 26 november 2021 (VR 2021 2611 VV DOC.0155)

De volgende adviezen werden ingewonnen:

- Het advies SERV van 24 december 2021
- Het advies INR nummer 2022-000189 van 17 februari 2022
- Het advies GBA nummer 11/2022 van 21 januari 2022
- Het advies VTC nummer 2021/103 van 14 december 2021
- Het advies VTC nummer 2022/037 van 19 april 2022
- het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nummer 2022/147 van 26 april 2022.

Deze adviezen leiden tot de volgende aanpassingen in het decreet:

- Doelstellingen en taken (hoofdstuk 3): Van algemene doelstellingen en taken naar meer specifieke en concrete opdrachten met accent op maatschappelijke opdracht naar de burger;
- Rechtsvorm (hoofdstuk 2): Oprichting als privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap;
- Versterking van controle (hoofdstuk 8): Oprichting van een Adviescomité die de raad van bestuur adviseert over het ontwerp van beleid inzake gebruikers- en toegangsbeheer omtrent de persoonsgegevens die via het Vlaams Datanutsbedrijf worden meegedeeld, het ontwerp van gecoördineerd veiligheidsbeleid en -beheer van het Vlaams Datanutsbedrijf en de vragen tot toegang tot een toepassing van het Vlaams Datanutsbedrijf, telkens vanuit het oogpunt van de bescherming van de persoonsgegevens van de burger;
- Verwerking van gegevens (hoofdstuk 10): regels voor meedelen van gegevens aan het Vlaams Datanutsbedrijf, verwerking van gegevens door het Vlaams Datanutsbedrijf en meedelen door het Vlaams Datanutsbedrijf;
- Bepalingen voor de verwerking van persoonsgegevens (hoofdstuk 11): precisering van welke categorieën van persoonsgegevens zullen verwerkt worden.

De repliek op voornoemde adviezen van de SERV, GBA en VTC zijn via een overzichtstabel opgenomen in de memorie van toelichting.

Aangezien het publiek-private karakter van het GIPOD gegevensdelingsplatform recent werd verankerd in het gewijzigde GIPOD decreet en gelet op de raakvlakken met het KLIP-platform dat overgeheveld wordt naar het Vlaams Datanutsbedrijf, wordt ook het GIPOD platform van Digitaal Vlaanderen naar het Vlaams Datanutsbedrijf overgeheveld. Dat vergt een wijziging van het GIPOD decreet en het decreet van 15 januari 2016 houdende de oprichting van het Eigen Vermogen Digitaal Vlaanderen.

De Vlaamse Regering verleende haar tweede principiële goedkeuring op 25 mei 2020 met het oog op adviesinwinning van de Raad van State (VR 2020 2505 VV DOC.0051).

De Raad van State gaf advies nr. 71.602/3 op 15 juli 2022.

De repliek op het advies is opgenomen in de memorie van toelichting.

//

Het advies van de Raad van State gaf aanleiding tot aanpassing van het voorontwerp op volgende punten:

- Wat betreft de bestaanbaarheid met artikel 9 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, en in het bijzonder dat de doelstellingen en beleidsuitvoerende taken in dergelijke ruime, vage en abstracte bewoordingen worden geformuleerd dat ze niet toelaten een duidelijk inzicht te krijgen in de concrete activiteiten die het Vlaams Datanutsbedrijf kan ontwikkelen. en laten de regering, die overeenkomstig artikel 4, § 3, van het voorontwerp de in paragraaf 1 vermelde doelstellingen nader kan bepalen, een zeer ruime appreciatiemarge over wat die doelstellingen in concreto moeten inhouden.
    - ⇨ de derde paragraaf van artikel 4, op grond waarvan de Vlaamse Regering de doelstellingen van het Vlaams Datanutsbedrijf nader kan bepalen, is geschrapt. De bepaling beoogde veeleer te bevestigen dat eventuele tekstuele verfijning bij de statutaire omschrijving mogelijk is, wat evenwel ook zonder die decretale precisering mogelijk blijft. De doelstelling en de beleidsuitvoerende taken worden in het decreet verder niet bijkomend gepreciseerd: de bevoegdheden van het Vlaams Datanutsbedrijf zijn in het ontwerp wel degelijk afdoende omschreven en in voorliggende memorie toegelicht en zoals ook door de VTC als voldoende duidelijk aanvaard (zie advies VTC van 19 april 2022, nr. 73). Er is weliswaar een zekere appreciatiemarge begrepen in de omschrijving van de beleidsuitvoerende taken, in die zin dat de concrete casussen van het Vlaamse Datanutsbedrijf nog niet allemaal precies bepaald zijn. Dat laatste is immers niet nodig en ook niet mogelijk op heden, gelet op het evolutieve karakter van de digitale wereld en het feit dat het Vlaams Datanutsbedrijf net daar moet op inspelen en een hefboom moet vormen voor de data-economie. De afbakening is daarom in eerder in abstracte termen gesteld maar de voorliggende regeling bevat wel de essentiële elementen van de doelstellingen en de beleidsuitvoerende taken. Daarbij is het verder gebruikelijk dat de beleidsuitvoerende taken nader geconcretiseerd worden in de samenwerkingsovereenkomst met een privaatrechtelijk vormgegeven agentschap. Het gaat daarbij niet om essentiële elementen van de bevoegdheid van het Vlaams Datanutsbedrijf maar wel om concretisering van de invulling en aanpak van de uit te voeren taken. Verder is het gebruikelijk dat een privaatrechtelijk vormgegeven agentschap de mogelijkheid krijgt om activiteiten, taken en bedrijvigheden te verrichten die bijdragen aan haar doelstellingen en taken.

- De Raad van State merkt terecht op dat in zoverre de ontworpen regeling impliceert dat overheidsinstanties die niet tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest behoren, verplicht worden gegevens te ontvangen via het platform voor datakluizen, ze de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest te buiten gaat. Het ontvangen van gegevens door die instanties moet, net zoals de mededeling ervan, mits hun instemming gebeuren.
    - ⇨ in artikel 5, §2, laatste lid is ingevoegd dat overheidsinstanties die geen Vlaamse instanties zijn, gegevens kunnen ontvangen via het Vlaams Datanutsbedrijf mits hun instemming.

- De Raad van State merkt op het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap niet alleen de meerderheid van de aandelen moet hebben maar ook de meerderheid over de stemmen in de algemene vergadering van aandeelhouders van het Vlaams Datanutsbedrijf.
    - ⇨ Artikel 7 is in die zin aangepast.

- De Raad van State vraagt om de onverenigbaarheden wat betreft de leden van het adviescomité aan te vullen zodat ook leden van de raad van bestuur en personeelsleden van een dochteronderneming of onderneming waarin het Datanutsbedrijf participaties neemt, evenmin lid kunnen worden van het adviescomité.

⇨ Artikel 10, §1, is in die zin uitgebreid tot dochterondernemingen van het Vlaams Datanutsbedrijf of ondernemingen waarin het Vlaams Datanutsbedrijf een participatie heeft.

- Er werd verder tegemoetgekomen aan wetgevingstechnische opmerkingen van de Raad van State, nl. in artikel 9, § 1, tweede lid, is gespecificeerd dat het gaat om de beleidsuitvoerende taken, vermeld in artikel 5, § 1 (in plaats van "de taken, vermeld in artikel 5") en in artikel 11, § 1, is het eerste lid, geschrapt wegens overbodig.

- Wat betreft de bewaartermijn van de gegevens, stelt de Raad van State dat de decreetgever voor bepaalde categorieën van gegevensverwerking in een maximale bewaartermijn kan voorzien, die desgevallend kan oplopen tot de levensloop van de betrokken persoon, en de regering kan machtigen om dan voor specifieke gevallen een precieze – kortere - bewaartermijn vast te stellen, rekening houdend met wat noodzakelijk is voor het doeleinde waarvoor die gegevens worden verwerkt. De decreetgever kan ook meer precieze criteria bepalen die in acht moeten worden genomen bij het bepalen van de bewaartermijn.
  ⇨ artikel 27 is in die zin aangepast. Voor verwerkingen van persoonsgegevens zal geval per geval worden voorzien in een bewaartermijnen. Ook wordt voorzien in bepaalde elementen die als leidraad kunnen dienen bij het bepalen van deze bewaartermijnen, zoals het doeleinde van de verwerking, de wettelijk, decretaal of reglementair bepaalde bewaartermijnen, de hernieuwing van de toestemming van de betrokkene en de mate waarin kan worden voorzien in maatregelen die de identificatie van de betrokkene belemmeren. Er is ook bepaald dat persoonsgegevens in elk geval niet langer kunnen worden bewaard dan zes maanden na het overlijden van de betrokkene.

Tot slot werden een aantal technische aanpassingen ter optimalisering van het ontwerp ingevoegd:
- invoeging in artikel 10, §1, eerste lid, dat de leden van het adviescomité voor een termijn van zes jaar door de Vlaamse Regering worden benoemd;
- in artikel 10, §1, laatste lid, dat de nadere samenstelling en werking van het adviescomité door de Vlaamse Regering kan worden bepaald (en niet via de statuten).

2. INHOUD

A. CONTEXT VAN HET PROJECT EN DOELGROEPEN

Visie

Met de oprichting van het Vlaams Datanutsbedrijf zet de Vlaamse overheid de volgende logische stap in de evolutie van open data naar meer samen veilig data delen.

Het open databeleid kan op veel belangstelling van de Vlaamse en lokale overheden rekenen en heeft geleid tot een waardevol aanbod van ruim 7.000 datasets. Met de opkomst en het succes van data-platformen, zoals MAGDA, neemt het belang en de waarde van data voor overheid, bedrijven en organisaties hand over hand toe. Bedrijven maken hier graag gebruik van om hun dienstverlening naar hun klanten toe te optimaliseren en brengen data van de overheid binnen in hun eigen data-platformen. Data stroomt dankzij open data en de opkomst van data-platformen vlotter.

De data-economie kent bovendien een enorm groeipotentieel. In de context van de EU27 bedroeg haar totale waarde in 2019 een bedrag van 325 miljard euro (2,6% van EU BNP). De Europese Commissie verwacht dat de data-economie in 2025 flink aangroeit tot een waarde van 550 miljard euro. Ze wil deze groeikracht bijzetten met een Europese datastrategie waarin de creatie van een gemeenschappelijke dataruimte centraal staat.

Dit biedt voor Vlaanderen een belangrijke opportuniteit om een koppositie in Europa te bereiken in deze nieuwe digitale economie en binnen data-tech.

De sterk toenemende relevantie van data voor zowel overheid, bedrijven als samenleving brengt echter stevige uitdagingen met zich mee. Burgers verwachten steeds vaker een meer gepersonaliseerde dienstverlening van bedrijven, terwijl het vertrouwen dat burgers hebben in het veilig en proportioneel digitaal delen van persoonsgegevens met bedrijven beperkt is. Een andere uitdaging volgt uit de opkomst van sensoren in combinatie met een uitrol van 5G in Vlaanderen. Dit zal zorgen voor een vloedgolf aan real time data waarvoor de bestaande data-platformen niet zijn uitgerust. Ook zal steeds meer gewaakt moeten worden over de vindbaarheid, kwaliteit en interoperabiliteit van al deze data.

Een andere vaststelling is dat sectoren en bedrijven net als de overheden in Vlaanderen een steeds complexer wordende digitale transformatie moeten aanpakken en dat dit de draagkracht van individuele organisaties steeds vaker overstijgt De behoefte om gezamenlijk vanuit datagedreven ketens of ecosystemen deze uitdagingen op te nemen is niet nieuw. De Vlaamse overheid pionierde reeds eerder in het faciliteren van publiek-private en private datadeling met het Kabel- en Leidinginformatieportaal (KLIP). Dit dataplatform deelt gestandaardiseerde en vertrouwelijke geografische data rond ligging van kabels en leidingen over de grenzen van publiek en privaat heen met het oog op het voorkomen van graafschade. De partners van het KLIP-ecosysteem koppelen hun eigen data-platformen op basis van open standaarden aan het KLIP, bundelen op die manier hun krachten en data en brengen zo een duidelijke maatschappelijke meerwaarde tot stand. Het KLIP is kostendekkend op basis van de efficiëntiewinsten die het realiseert in de bedrijfsvoering van elke deelnemer aan het ecosysteem.

Ten behoeve van de verdere ontwikkeling van de Vlaamse data-economie, moeten het KLIP en andere voorbeelden van datagedreven ketens of ecosystemen navolging krijgen in andere sectoren en met andere types data. In het bijzonder moet het meer samen en veilig delen van persoonsgegevens in ecosystemen versterkt kunnen worden zodat het vertrouwen van de burger in het delen van data met bedrijven toeneemt. Dit kan door digitaal het data delen op een “need-to-know’ basis te faciliteren en de burger terug de controle over de eigen data te geven.

Als burgers vandaag persoonsgegevens in beheer bij de overheid willen delen met een bedrijf, moet de burger noodgedwongen zelf de draaischrijf van die informatie vormen. Het adres, bijvoorbeeld, is zowat het gegeven dat een burger het meest deelt zonder nadien nog enig vat te hebben op wat ermee gebeurt, of hoe het -in het geval van een verhuis- actueel wordt houden. Dezelfde problematiek doet zich voor als de overheid in haar authentieke gegevensbronnen niet over de juiste data beschikt en telkens opnieuw gegevens moet opvragen bij de burger. Bijvoorbeeld in het kader van de manuele alarmbelprocedure bij de zorgtoeslag van het Vlaams Agentschap voor de Uitbetaling van Toelagen in het kader van het Gezinsbeleid (VUTG), dient de burger bij gebrek aan een authentieke gegevensbron met de meest actuele loongegevens het inkomen zelf te bewijzen aan de hand van loonfiches.

Deze uitdagingen in het delen van persoonsgegevens vraagt nieuwe concepten. De nieuwe technologie van persoonlijke datakluizen brengt de burgers terug in regie van hun eigen gegevens en laat hen toe te kiezen welke data ze delen (of niet) met welke organisatie en voor welke periode. Het relanceproject VV076 'Zelfbeheerde identiteit' zet maximaal in op deze nieuwe technologie met versterking van de gegevensbescherming en wordt daarom gekoppeld aan de oprichting van het Vlaams datanutsbedrijf.

Datagedreven ecosystemen draaien niet enkel op data en technologie. Goede afspraken zijn even cruciaal. Wie deelt welke data en wie mag welke data waarvoor gebruiken aan welke kost? Hoe kunnen partners in een ecosysteem investeringen delen en samen zorgen dat deze duurzaam en zelf bedruipend zijn? Naast technische contracten, moeten partners van een datagedreven ecosysteem het dus ook eens worden over organisatorische, juridische en financiële afspraken.

Om dit succesvol te kunnen doen, moet er een veilige en duurzame brug gebouwd worden tussen de data van de overheid en data van de particulier of ondernemer. Alleen een neutrale derde partij zoals het Vlaams datanutsbedrijf kan deze brugfunctie tussen publieke en private sector enerzijds en binnen de private sector anderzijds opnemen. Zo kan Vlaanderen de gegevensbescherming van de burgers versterken en zowel de publieke als de private sector van de nodige datadeling voorzien zodoende zo volledig mogelijk geautomatiseerde en gepersonaliseerde diensten voor de burger te kunnen realiseren.

Het oprichten van een Vlaams datanutsbedrijf speelt ook in op de ambitie van de Europese Commissie om **strategische dataruimtes** te creëren die het ontstaan en de groei van data-ecosystemen bevorderen (bestaande uit de overheid, bedrijven, het maatschappelijk middenveld en particulieren) die nieuwe producten en diensten creëren op basis van meer toegankelijke data.

Het Vlaams Datanutsbedrijf zet hiervoor in op de volgende opdrachten:

- De **versterking van de bescherming van de persoonsgegevens van de burger** en het zorgen voor een hoger bewustzijn wat betreft het delen van data. Door middel van de nieuwe en veilige technologie rond persoonlijke datakluizen in combinatie met een actief toestemmingsbeheer voor burgers en ondernemers, kan digitaal een meer proportionele datadeling georganiseerd worden in vergelijking met een analoge manier van datadeling waarbij de burger telkens een volledig document, bijvoorbeeld de belastingaangifte, moet delen. De controle over de eigen data wordt hierbij teruggegeven aan de burger.
- **De ontwikkeling van een innovatief state-of-the-art platform** voor datadeling. Een Software-as-a-Service aanbod (SAAS) voor **persoonlijke datakluizen** wordt via partners in de markt gezet. Een Vlaamse **datavindplaats** brengt het data-aanbod over de grenzen van publiek-privaat heen in kaart en stimuleert kostendelend hergebruik van gegevens binnen de wettelijke kaders.
- De ontwikkeling van **nieuwe datagedreven ecosystemen**. Door data vanuit ketens over de grenzen van publiek-privaat of over de grenzen van private sectoren heen te benaderen,

stromen data vlotter en kunnen investeringen en onderhoudskosten gedeeld worden. Om de investeringen duurzaam te houden, wordt telkens gesteund op een positieve **business case**.

Het Vlaams Datanutsbedrijf neemt hierbij een **ondersteunende en faciliterende rol** op ten aanzien van de private sector en de datagedreven interacties die de private sector heeft met de overheden in Vlaanderen. Deze opdrachten zijn **complementair ten aanzien van de opdracht van het agentschap Digitaal Vlaanderen** dat de Vlaamse overheid en de lokale besturen blijft begeleiden in hun digitale transformatie.

Businessmodel en marktbehoeften

De noodzaak voor een vlottere datadeling is al een tijd voelbaar in de markt en in sectoren zoals logistiek, financiële sector, kleinhandel, mobiliteit en IoT-data (Internet of Things). De nood om data te delen is groot maar het ontbreekt aan een neutrale data-verkeerswisselaar tussen de spelers. Hoewel er in het verleden al een aantal initiatieven genomen zijn om hieraan tegemoet te komen (o.a. binnen de telecomsector en de nutssector), slaagt de markt er op dit ogenblik niet in dit succesvol te realiseren. Enerzijds komt dit door een gebrek aan vindbaarheid en interoperabiliteit van (gecombineerde) datasets. Daarnaast speelt ook het gebrek aan vertrouwen en een veilige omgeving om tussen bestaande spelers samen te werken rond concurrentiegevoelige data een rol. De inzetbaarheid van data blijft op deze manier beperkt, wat innovatie afremt.

Uit de resultaten van de 2021 "Digimeter" studie van Imec[1], wordt verder duidelijk dat ook bij burgers de databewustwording toeneemt, en burgers meer en meer eigenaarschap van hun eigen data wensen alsook veiligheid, inzicht en transparantie van de partijen aan wie men zijn data toevertrouwt:

- 73% van de Vlamingen stoort zich aan het gebrek aan transparantie van bedrijven over het soort data ze over hen verzamelen;
- 49% stoort er zich aan dat oude persoonsgegevens ongecontroleerd blijven circuleren;
- 65% is bezorgd dat hun persoonlijke gegevens niet veilig worden bewaard door de websites en apps die ze gebruiken;
- 84% wenst een overzicht van wie welke persoonlijke gegevens van hen heeft;
- 69% zou graag ook meer controle krijgen over die persoonlijke gegevens.

Ook vanuit Europa wordt sterk ingezet op veilige datadeling onder andere door het ontwikkelen van nieuwe regulering, de publicatie van de Europese datastrategie[2] (2019) en de recente introductie van het nieuwe framework voor een Europese Digitale Identiteit[3] (juni 2021) waarmee de Europese Commissie aan elke burger en onderneming in de EU de mogelijkheid wil bieden om persoonlijke gegevens in een digitale portemonnee op te slaan en te kiezen met wie ze deze wensen te delen. Ook investeert de Europese Commissie actief in het creëren van Europese ecosystemen rond datadeeldiensten- en platformen, o.a. via de steun aan Gaia-X, het Europees Cloud-Infrastructuur project voor datadeling, alsook de samenwerking met IDSA[4], een Internationale non-profit-vereniging die streeft naar een vrije, veilige data-uitwisseling binnen Europa.

Binnen deze beloftevolle ontwikkelingen zal het Vlaams Datanutsbedrijf met haar producten en diensten een belangrijke rol spelen in Vlaanderen. Het is vanuit haar publieke taakstelling uniek gepositioneerd om niet als bedreigend ervaren te worden door de huidige marktspelers, maar wel als aanvullend en als een partner om samen aan de behoeften van de markt tegemoet te kunnen komen.

---

[1] Bron: https://www.imec.be/nl/kennisuitwisseling/techmeters/digimeter/imecdigimeter-2021

[2] Bron: European data strategy | European Commission (europa.eu)

[3] Bron: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_2663

[4] Bron: International Data Spaces | The future of the data economy is here

Oprichting

Het Vlaams Datanutsbedrijf zal de vorm aannemen van een privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap overeenkomstig het Bestuursdecreet (art. III.14 e.v. Bestuursdecreet). Er wordt hierbij geopteerd om de machtiging te verlenen voor de oprichting van en deelname in een naamloze vennootschap. Deze rechtsvorm is het meest gekend in de marktomgeving waarin het Vlaams Datanutsbedrijf zal opereren en is ook binnen overheidscontext een gekende rechtsvorm.

Als privaatrechtelijk vormgegeven agentschap wordt het Vlaams Datanutsbedrijf belast met beleidsuitvoerende taken en sluit het agentschap aan bij de Vlaamse overheid. De gekozen rechtsvorm sluit tegelijk ook aan bij de roeping om ook op te treden tussen en op de private markt.

Het Vlaams Datanutsbedrijf moet immers voor het welslagen van zijn missie beschikken over voldoende autonomie om in te spelen op de markt en innovatie. Het Vlaams Datanutsbedrijf zal, in het kader van zijn beleidsuitvoerende taken maar ook meer algemeen in het kader van de initiatieven die zij onderneemt ter realisatie van zijn doelstellingen, diensten aanbieden aan een grote diversiteit van actoren. Het Vlaams Datanutsbedrijf moet daarbij ook "herkenbaar" zijn voor elk van hen, zowel de burger, andere overheidsinstanties maar ook voor bedrijven. Daarbij combineert het Vlaams Datanutsbedrijf strategische doelstellingen die uitgaan van financiële autonomie en levensvatbaarheid met toewijding aan de zijn toevertrouwde beleidsuitvoerende taken. Het Vlaams Datanutsbedrijf heeft naast diens taken de mogelijkheid om (desgevallend via dochterondernemingen) commerciële activiteiten te ontwikkelen.

Mede in het licht van die eigenheden van de sector waarin het Vlaams Datanutsbedrijf optreedt en de nood aan maximale flexibiliteit is er geopteerd voor een rechtsvorm van privaatrechtelijk vormgegeven EVA, ingebed in het Bestuursdecreet, en waarbij o.m. is voorzien in (i) een duidelijke maar tegelijk ruime omschrijving van de doelstelling van het Vlaams Datanutsbedrijf, (ii) de toekenning aan het Vlaams Datanutsbedrijf van welomschreven beleidsuitvoerende taken (iii) de onderdelen die (minstens) deel dienen uit te maken van de tussen het Vlaams Datanutsbedrijf en het Vlaamse Gewest af te sluiten samenwerkingsovereenkomst en (iv) de vereiste dat de Vlaamse Gemeenschap en/of het Vlaamse Gewest samen te allen tijde, direct of indirect, dien(t)(en) te beschikken over ten minste de helft plus één van de aandelen in het Vlaams Datanutsbedrijf.

De finaliteit van het Vlaams Datanutsbedrijf om de Vlaamse data-economie te ontwikkelen en stimuleren, noodzaakt eveneens flexibiliteit voor de ontwikkeling van innovatieve toepassingen met een competitieve 'time-to-market' op basis van duurzame verdienmodellen samen met de private partners. Hiervoor moet ze in de mogelijkheid worden gesteld om (desgevallend via (een) dochteronderneming(en)) private activiteiten te ontwikkelen, wat moeilijk te realiseren is vanuit een klassieke overheidsentiteit.

In vergelijking met het oorspronkelijke plan is er vertraging opgetreden. De juridische oprichting is gepland eind vierde kwartaal 2022 (ipv 01 april 2022). De operationele start is gepland in Januari 2023.

De voornaamste reden voor deze vertraging is de inzet van het Vlaams Datanutsbedrijf om de maturiteit van zijn oplossingen te verhogen, zijn operationele 'readiness' te versterken en aanvullende controles in te voeren om te voldoen aan de adviezen.

De vertraging heeft geen financiële impact behalve verschuiving van uitgaven van het Vlaams Datanutsbedrijf naar Digitaal Vlaanderen voor de kosten van Q2 tot Q4 2022. Dit bedrag wordt in mindering gebracht op de kapitaal subsidie van het Vlaams Datanutsbedrijf die 21,5 miljoen euro zal bedragen (ipv 24,4 miljoen zoals gepland voor opstart op 01 april).

B. PROJECTDOELSTELLINGEN

Voor het Vlaams Datanutsbedrijf zijn zeven strategische doelstellingen (SD) geïdentificeerd om de vooropgestelde visie te realiseren.

Als eerste strategische doelstelling wil het Vlaams Datanutsbedrijf de gegevensbescherming van de burgers versterken en hen de controle over hun eigen data teruggeven door het versnellen en faciliteren van een ecosysteem van persoonlijke datakluizen

Vlaanderen zorgt voor gegarandeerde, ononderbroken en minimale levering van elektriciteit, gas en water voor huishoudelijk gebruik. Analoog hieraan voorziet het Vlaams Datanutsbedrijf dat data veilig en vlot kan stromen van bron naar afnemer doordat elke burger die daartoe het initiatief neemt, een veilige en dataopslag met versterking van de gegevensbescherming aangeboden kan krijgen.

Het Vlaams Datanutsbedrijf zal diensten en oplossingen ontwikkelen die gebruik maken van **persoonlijke datakluizen** voor het opslaan van gegevens op basis van de wereldwijde SOLID standaard (zie ook het relanceproject VV076: "Zelfbeheerde identiteit"). Deze technologie laat toe persoonsgegevens veilig te delen op basis van toestemming.

Zo wordt het dankzij de persoonlijke datakluizen van het Vlaams Datanutsbedrijf mogelijk voor de burger om bijvoorbeeld niet langer volledige documenten met alle gevoelige gegevens te delen (bijv. het federale aanslagbiljet personenbelasting) maar enkel die informatie uit het document die strikt noodzakelijk is voor het verkrijgen van de betrokken dienstverlening of voordelen (bijv. actuele loongegevens). Ook de periode waarbinnen de data gedeeld wordt, kan via een persoonlijke datakluis ingesteld worden door de burger.

Er wordt hierbij gewerkt op twee sporen:

- Enerzijds voorziet het Vlaams Datanutsbedrijf in een gebruiksklaar aanbod van persoonlijke datakluizen in een **Software-as-a-Service (SaaS) aanbod**.
- Anderzijds zal het Vlaams Datanutsbedrijf het **ecosysteem** rond persoonlijke datakluizen mee ontwikkelen door samen met partners geselecteerde use cases te analyseren, te ontwerpen en te realiseren.

Twee concrete use cases worden van bij de opstart van het datanutsbedrijf opgenomen. Het delen van data van klanten die **solliciteren of van baan veranderen**, is een dagelijkse bekommernis van vele data-beheerders. Het Vlaams Datanutsbedrijf zal in het project 'My Professional Data' onderzoeken op welke manier werk gerelateerde gegevens door de burger op basis van toestemming gedeeld kunnen worden via een persoonlijke datakluis.

Het Datanutsbedrijf zet ook in op een gebruikerstoepassing waar de burger een helder en leesbaar overzicht krijgt van de gegeven toestemmingen voor datadeling en deze ook vlot kan intrekken. Dit **actief toestemmingsbeheer** moet ervoor zorgen dat burgers een hogere bewustwording bij het delen van data verwerven.

Een tweede strategische doelstelling bestaat er in de vindbaarheid van de data significant te verhogen.

Weinig spelers in de markt delen data of gebruiken data van derden. Hierbij spelen onwetendheid over de beschikbaarheid van bepaalde databronnen, maar ook (on)vindbaarheid van de data een erg belangrijke rol. Er zijn voorbeelden te vinden van verticale of sectorale datamarktplaatsen (bv. in sector van logistiek, agrifood, publieke sector, …) maar er is geen initiatief dat cross-sector de aanbieders en afnemers van (diensten op) data met elkaar verbindt.

Met de **Datavindplaats** wil het Vlaams Datanutsbedrijf in de eerste plaats de enorme hoeveelheden metadatagegevens bij de overheid geïntegreerd ontsluiten en consolideren naar de private sector toe. Uiteraard biedt dit ook een grote meerwaarde voor de vindbaarheid van data voor publieke spelers. Op termijn zal de Datavindplaats ook private aanbieders van data opnemen in het aanbod.

<u>Een derde strategische doelstelling bestaat er in een intelligente data-verkeerswisselaar op te bouwen die private partijen laat samenwerken.</u>

Als neutrale derde partij biedt het Vlaams Datanutsbedrijf slimme oplossingen aan waarbij partijen niet enkel data met elkaar uitwisselen, maar waarbij ze hun data door het Vlaams Datanutsbedrijf ook laten verwerken samen met data van concullega's en enkel het resultaat, de inzichten van deze verwerking, gedeeld wordt.

In eerste instantie zal het Vlaams Datanutsbedrijf focus leggen op de uitwisseling van min of meer 'statische' gegevens uit gangbare gegevensbronnen. Het **KLIP-platform** wordt overgeheveld van Digitaal Vlaanderen naar het Vlaams Datanutsbedrijf vanwege zijn uitgesproken publiek-privaat karakter van de samenwerking, de overwegend private data-uitwisselingen die op het platform plaatsvinden en het volledig private financieringsmodel. Ook het **GIPOD-platform** is het resultaat van een publiek-private samenwerking en zal worden overgeheveld naar het Vlaams Datanutsbedrijf.

.

Het Vlaams Datanutsbedrijf zal ook de ontwikkeling en de exploitatie van het **Vastgoedinformatie-platform (VIP)** (relanceproject VV074) op zich nemen waarbij alle authentieke informatiestromen rond vastgoed (waaronder stedenbouwkundige informatie, informatie rond overstromingsgebieden, erfdienstbaarheden, enz.) digitaal aangeboden worden op maat van het vastgoed gerelateerde verkoopsproces. Dit zal niet alleen de doorlooptijd voor de aankoop of verkoop van een vastgoed versnellen maar zal het gehele proces ook transparanter, kwalitatiever en eenvoudiger maken.

Op middellange termijn koppelt het Vlaams Datanutsbedrijf ook aan de Vlaamse Sensor Data Space (relanceproject VV073). Sensordata onderscheiden zich van statische data door de bijzonder grote volumes aan data en de snelheid waarmee data gegenereerd wordt. In Vlaanderen zullen een toenemend aantal sensoren instaan voor een sterke toevloed aan sensordata. Dit vergt nieuwe en innovatieve componenten om sensordata op gepaste wijze te kunnen opslaan en publiceren opdat ze breed inzetbaar worden over domeinen (mobiliteit, klimaat, lucht- en waterkwaliteit, …), bestuursniveaus en sectoren (publiek, privaat, academia) heen.

<u>Een vierde strategische doelstelling bestaat erin dat het Vlaams Datanutsbedrijf spelers in data-gedreven ecosystemen kan ondersteunen bij complexe data transformatie vraagstukken.</u>

Het Vlaams Datanutsbedrijf zal via haar business case aanbod inzetten op het ondersteunen, begeleiden en ontwikkelen van **haalbaarheidsanalyses en -studies**, projecten en onderzoeksopdrachten. De analyses en studies gebeuren op vraag (en met cofinanciering) van de klant. Deze business cases ondersteunen innovaties in de markt en dragen bij aan de initiatie van samenwerkingsverbanden en synergiën tussen verschillende ecosystemen en sectoren. Het business case aanbod van het Vlaams Datanutsbedrijf is steeds gelinkt aan haar in supra vermelde data-platformen.

<u>Een vijfde doelstelling bestaat er in het operationeel model van het Vlaams Datanutsbedrijf uit te bouwen.</u>

Het Vlaams Datanutsbedrijf bestaat bij opstart uit een kernteam van 14,5 voltijdse equivalenten, dat voor de realisatie van projecten zal aangesterkt worden met de nodige externe profielen binnen de productteams. Het personeelsbestand zal evolueren tot een bezetting van 25 voltijdse equivalenten

in 2026 in functie van de geprojecteerde groei volgens de strategische en financiële doelstellingen alsook groei in omzet en uitgaven in het businessplan.

De zesde strategische doelstelling bestaat erin om vanaf de oprichting te vertrekken van een solide financiële basis en levensvatbaarheid.

Elk product dat het Vlaams Datanutsbedrijf aanbiedt, wordt geselecteerd op basis van een positieve business case binnen de 3 tot 5 jaar. Bovendien zal het Vlaams Datanutsbedrijf jaarlijks 20% van het beschikbaar budget wijden aan onderzoek en ontwikkeling. Het Vlaams Datanutsbedrijf wil een break-even resultaat bekomen na maximaal 5 boekjaren.

Ten zevende wil het Vlaams Datanutsbedrijf de participatie van extern privaat kapitaal voor de verdere uitbouw van de private activiteiten van het Vlaams Datanutsbedrijf maximaal nastreven.

Het is de intentie om op een termijn van 3 tot 5 jaar vanuit de moedervennootschap één of meerdere private dochtervennootschappen op te richten waarbij extern privaat kapitaal kan ingebracht worden om zo de verdere uitbouw van private activiteiten te realiseren. Het kapitaal van dergelijke dochterondernemingen zal in dat geval voor meer dan 50% uit extern privaat kapitaal bestaan.

C. PROJECTBEHEER

Het businessplan van het Vlaams Datanutsbedrijf inventariseert en beschrijft waar de vereiste competenties in lijn met de doelstellingen van het Vlaams Datanutsbedrijf zich situeren. Op basis hiervan wordt het operationeel model en de organisatiestructuur afgelijnd.

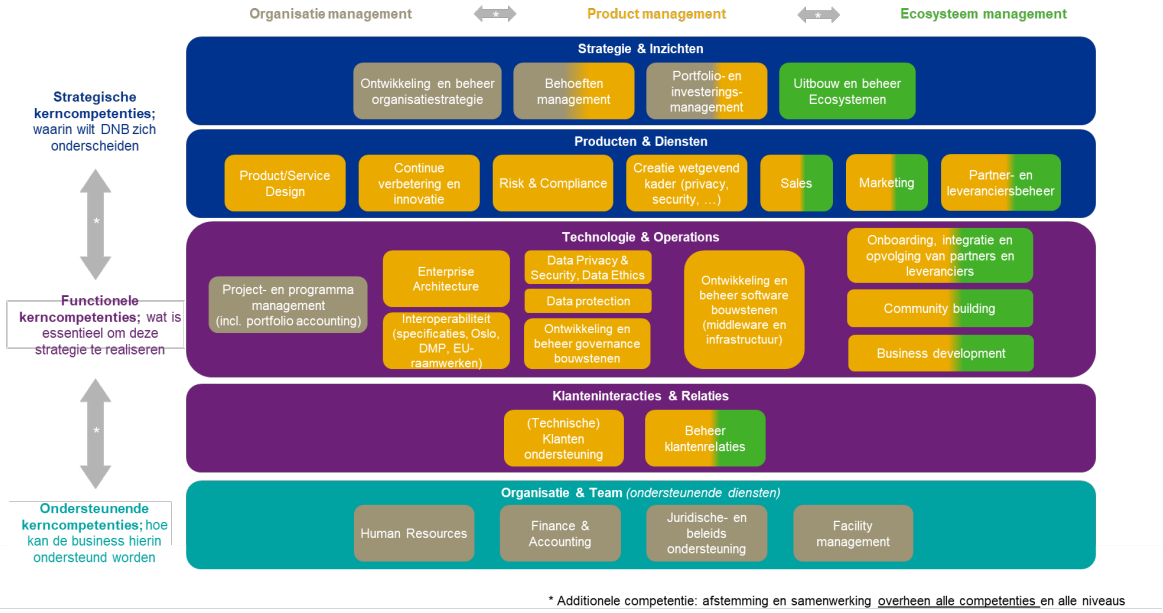

Organisatiestructuur

Het Vlaams Datanutsbedrijf bouwt drie strategische kernactiviteiten uit die ieder lopen over zowel het strategisch als het functioneel en ondersteunend niveau.

Het **organisatiemanagement** richt zich op het ontwikkelen, beheren en optimaliseren van het operationeel model van het Datanutsbedrijf. Organisatiemanagement focust op de juiste

afstemming tussen structuur (strategie, behoeften en product porfolio) en ondersteunende processen (learning & development, cultuur, HR, leiderschap en project- & programmamanagement).

Onder **product management** valt het bepalen van de productstrategie, het ontwikkelen en vermarkten van producten & diensten en het beheren van relaties met het gehele ecosysteem. Product management is een combinatie van strategie, de ontwikkeling van producten en diensten, technische ontwikkelingen en relatiemanagement.

Ecosysteem management bevat alle aspecten met betrekking tot het beheer van de omgeving waarin de organisatie zich bevindt en waarin de relatie met alle andere partijen, stakeholders en eindgebruikers centraal staat. Door samenwerking op te zoeken met bijvoorbeeld leveranciers, afnemers en/of concurrenten binnen het ecosysteem, wordt geprofiteerd van de diverse kennis en expertise van alle partners in het netwerk en kunnen betere producten en diensten geleverd worden.

Governance model
Bij de opstart van het Vlaams Datanutsbedrijf wordt een Raad van Bestuur geïnstalleerd. De bestuursleden nemen beslissingen in belangrijke en strategische zaken. De Raad van Bestuur legt de strategische doelstellingen vast en stelt de directeur aan.

Het managementteam geeft uitvoering aan de strategische doelstellingen. De teamverantwoordelijken vormen samen met de directeur het managementteam van het Vlaams Datanutsbedrijf. Binnen het managementteam vindt de dagdagelijkse aansturing plaats (strategisch/tactisch/operationeel).

Financieel plan
Voor het opstarten van het Vlaams Datanutsbedrijf wordt een eenmalige **kapitaalinbreng** gedaan vanuit het Agentschap Digitaal Vlaanderen ter waarde van 21.500.000 euro. Concreet wordt hiervoor gebruik gemaakt van beschikbare relancebudgetten voor:

- De oprichting van het Vlaams Datanutsbedrijf (VV061),
- Zelfbeheerde Digitale Identiteit (VV076) en
- Vastgoedinformatieplatform (VV074).

Naast de kapitaalinbreng wordt vanuit Agentschap Digitaal Vlaanderen een bedrag van 2.628.000 euro aan het Vlaams Datanutsbedrijf ter beschikking gesteld in de vorm van exploitatiemiddelen en een prefinanciering van FedNot voor het Vastgoedinformatie platform.

Bovendien is het de ambitie om binnen een periode van vijf jaar na de opstart een private dochteronderneming op te richten (met inbreng van extern privékapitaal). Hiervoor wordt een reserve opgebouwd.

De in het financiële plan voorziene **bedrijfsopbrengsten** van het Vlaams Datanutsbedrijf worden gegenereerd door duidelijk gedefinieerde producten en diensten zoals KLIP, GIPOD, Vastgoedinformatieplatform, Datavindplaats, SOLID-data platformen en een SaaS-aanbod van persoonlijke datakluizen. Daarnaast wordt (op middellange termijn) ook rekening gehouden met opbrengsten van enkele bijkomende nieuwe diensten.

Het totaal van de beschikbare relancebudgetten voor de oprichting van het Vlaams Datanutsbedrijf (VV061), Zelfbeheerde Digitale Identiteit (VV076) en Vastgoedinformatieplatform (VV074) wordt gerespecteerd.

D. PRESTATIE-INDICATOREN

Binnen elke strategische doelstelling (SD) zijn er operationele doelstellingen (OD) met concreet meetbare prestatie indicatoren gedefinieerd.

SD 1: De gegevensbescherming van de burgers versterken en hen de controle over hun eigen data teruggeven door het versnellen en faciliteren van een ecosysteem van persoonlijke datakluizen

- OD 1.1: Het aanbod van het Vlaams Datanutsbedrijf inzake persoonlijke datakluizen is bruikbaar vanaf Q1 2022.
- OD 1.2: Het Datanutsbedrijf realiseert elk jaar minstens één betalende use case die een betalende toepassing integreert op ons aanbod van persoonlijke datakluizen.
- OD 1.3: Het Datanutsbedrijf onderzoekt jaarlijks minstens twee nieuwe business cases die het betalend gebruik van het aanbod inzake persoonlijke datakluizen kan versterken.
- OD 1.4: Het Datanutsbedrijf realiseert een actief toestemmingsbeheer door middel van een gebruikerstoepassing waar de burger een helder en leesbaar overzicht heeft van de gegeven toestemmingen voor datadeling en deze ook vlot kan intrekken.

SD 2: Data beter vindbaar maken

- OD 2.1: Het Vlaams Datanutsbedrijf realiseert bij de oprichting de eerste versie van de Datavindplaats en brengt hiervoor het aanbod aan beschrijvingen van (diensten op) persoonsgegevens, ondernemingsdata, geografische gegevens en open data samen. Op deze manier consolideert het Vlaams Datanutsbedrijf het data-aanbod van de overheden in Vlaanderen.
- OD 2.2: In 2022 wordt een actieve community rond de Datavindplaats met de bijhorende governance opgezet.
- OD 2.3: In 2022 wordt een business case uitgewerkt om de Datavindplaats door te ontwikkelen naar een datamarktplaats waarbij het aanbod uitgebreid wordt met data van private partijen en waarbij een functionaliteit wordt voorzien om transacties op data en API's via de datamarktplaats aan te vragen en af te handelen. In geval van een positieve business case wordt de datamarktplaats gerealiseerd in 2023.

SD 3: optreden als intelligente, neutrale data-verkeerswisselaar die partners laat samenwerken

- OD 3.1: De eerste versie van het vastgoedinformatieplatform gaat einde Q3 van 2022 in productie.
- OD 3.2: Het Vlaams Datanutsbedrijf onderzoekt een uitbreiding van dit open ecosysteem naar nieuwe sectoren tegen eind 2023.
- OD 3.3: De Vlaamse Sensor Data Space wordt in een basisopstelling in productie gebracht in Q3 2022. Een volwaardige implementatie met minstens 1 betalende use case wordt gerealiseerd tegen ten laatste Q2 2024.
- OD 3.4: Het Vlaams Datanutsbedrijf realiseert jaarlijks minstens een nieuwe business case die het betalend gebruik van het aanbod kan versterken.

SD 4: Ondersteunen bij complexe data transformatie vraagstukken van spelers in het ecosysteem

- OD 4.1: Het Vlaams Datanutsbedrijf voert op vraag van klanten en partners elk jaar minstens 5 haalbaarheidsstudies en business cases uit. Minstens 2 daarvan op jaarbasis leiden na validatie tot effectieve uitvoeringsprojecten.

SD 5: Uitbouwen en optimaliseren van het operationeel model van het Vlaams Datanutsbedrijf

- OD 5.1: Het datanutsbedrijf bouwt een wendbare organisatiestructuur, -processen en -cultuur uit die het bedrijf ondersteunen bij toekomstige groei en veranderingen. Jaarlijks wordt geëvalueerd welke optimalisaties er mogelijk zijn.
- OD 5.2: Het datanutsbedrijf voorziet vanaf de opstart de nodige middelen voor het rekruteren, ontwikkelen en behouden van geschikte medewerkers.

SD 6: Vanaf oprichting starten met een solide financiële basis en levensvatbaarheid

- OD 6.1: Elk product dat het Vlaams Datanutsbedrijf aanbiedt, wordt geselecteerd op basis van een positieve business case op maximaal 3 tot 5 jaar. Hiervoor wordt er in het eerste jaar na oprichting een formeel proces en governance uitgewerkt en geïmplementeerd.
- OD 6.2: Minstens voor de komende 5 jaren wordt minstens 20% van de beschikbare budgettaire middelen besteed aan onderzoek en (door)ontwikkeling (zaaikapitaal).
- OD 6.3: We bereiken een break-even resultaat na maximaal 5 reguliere boekjaren.

SD 7: Maximaal nastreven van de participatie van extern privaat kapitaal voor de verdere uitbouw van de private activiteiten van het Vlaams Datanutsbedrijf

- OD 7.1: Op maximaal 3 tot 5 jaar na oprichting wordt minstens 1 private dochteronderneming met extern privaat kapitaal gerealiseerd voor minstens 1 van haar private activiteiten, met een eigen solide businessplan.
- OD 7.2: Vanaf 5 jaar na oprichting, evalueert het Vlaams Datanutsbedrijf voor alle huidige en toekomstige private activiteiten actief welke voldoende potentieel hebben om geprivatiseerd te worden met extern privaat kapitaal via een dochteronderneming, en onderneemt de nodige acties om deze privatisering maximaal te realiseren.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 10 september 2021. De Inspectie van Financiën kan ten gronde een gunstig advies geven, binnen de beschikbare kredieten.

Het begrotingsakkoord werd verleend op 11 november 2021.

Er zijn 2 belangrijke fases binnen dit relanceproject:
- De voorbereidende fase (Q1 2021 – Q4 2022)
- De operationele fase (vanaf Q1 2023)

Voorbereidende fase (Q1 2021 – Q4 2022)

Vooraleer het Vlaams Datanutsbedrijf effectief is opgericht, zijn er voorbereidende activiteiten noodzakelijk.
De oprichting van een nieuw Vlaams Datanutsbedrijf Vlaanderen is een complex project waarbij juridische, financiële, organisatorische, inhoudelijke en marktgerichte aspecten moeten uitgewerkt worden als één samenhangend geheel dat gericht is op het realiseren van een structurele verandering in het Vlaamse data- en digitaliseringslandschap.

Om de nodige voortgang en continuïteit in de projecten voorafgaand aan de feitelijke oprichting van het Vlaams Datanutsbedrijf te verzekeren worden 14.500.000 euro toegekend.

Het in 2021 benodigde krediet wordt vanuit het provisie-artikel CB0-1CBG2AH-PR opgenomen binnen het begrotingsartikel SC0-1SJA2NY-IS (agentschap Digitaal Vlaanderen) en wordt overgeheveld naar SCA-ASJA2NA-WT (Eigen Vermogen Digitaal Vlaanderen).

Operationele fase (vanaf Q1 2023)
De operationele fase start vanaf het moment dat het Vlaams Datanutsbedrijf effectief is opgericht.

Om na oprichting van het Vlaams Datanutsbedrijf de strategische doelstellingen zoals beschreven in het businessplan en deze nota te realiseren, wordt een budget van 16.885.000 euro ter beschikking gesteld aan het Vlaams Datanutsbedrijf onder de vorm van een éénmalige kapitaalinbreng.

Bijkomend wordt een éénmalige kapitaalsubsidie van 4.615.000 euro vanuit het relanceproject VV074 – Vastgoedinformatieplatform ter beschikking gesteld.

Het totale bedrag (21.500.000 euro) zal ingebracht worden als kapitaal/ eigen middelen van het Vlaams Datanutsbedrijf.

Het in 2022 benodigde krediet van 16.885.000 euro zal vanuit het provisie-artikel CB0-1CBG2AH-PR worden opgenomen binnen het begrotingsartikel SC0-1SJA2NY-IS (agentschap Digitaal Vlaanderen) en wordt van daaruit ingebracht in het Vlaams Datanutsbedrijf.

Staatssteun
Publieke financiering wordt enkel als staatssteun beschouwd indien er vier cumulatieve voorwaarden vervuld zijn: (1) er wordt een “selectief” voordeel verschaft (bepaalde ondernemingen of bepaalde goederen/diensten worden bevoordeeld), (2) door de Staat of door aanwending van overheidsmiddelen, (3) dat een (potentieel) mededingingsverstorend effect en een impact op de

tussenstaatse handel heeft, (4) aan een onderneming. Van zodra één van deze voorwaarden niet is vervuld, is er geen staatssteun.

Een "onderneming" wordt gedefinieerd als elke entiteit die "economische activiteiten" uitoefent en dit, ongeacht haar juridisch statuut of de manier waarop zij wordt gefinancierd. "Economische activiteiten" bevat "elke activiteit die erin bestaat goederen of diensten aan te bieden op een bepaalde markt". Activiteiten in het kader van de uitoefening van bevoegdheden van openbaar gezag hebben geen economisch karakter.

Volgens het Hof van Justitie behoort het verzamelen van gegevens betreffende ondernemingen op grond van een aan deze ondernemingen wettelijk opgelegde meldingsplicht, de daaraan gekoppelde handhavingsbevoegdheden, en het voor het publiek toegankelijk maken en houden van de aldus verzamelde gegevens, tot de uitoefening van bevoegdheden van openbaar gezag. Dezelfde redenering is per analogie van toepassing op gegevens betreffende particulieren.

Hieruit volgt dat de diensten en oplossingen die het Vlaams Datanutsbedrijf zal ontwikkelen die gebruik maken van persoonlijke datakluizen, die tot het verzamelen van gegevens, de daaraan gekoppelde handhavingsbevoegdheden, en het voor het publiek toegankelijk daarvan maken beperkt zijn, geen economische activiteiten vormen en de publieke financiering ervan dus niet kan worden beschouwd als staatssteun.

Bij de implementatie van de specifieke "use cases" zal er steeds over worden gewaakt dat zij geen economische activiteiten vormen.

B. ESR-TOETS

Het DNB wordt ESR-geconsolideerd en heeft bijgevolg geen ESR-impact. De kapitaalsinbreng wordt geconsolideerd binnen de ESR-hoofdgroep 6 zoals bevestigd in het advies van het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR).

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Er is geen impact op het personeelsbestand noch op de personeelsbudgetten.

Het Vlaams Datanutsbedrijf zal de vorm aannemen van een privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap overeenkomstig het Bestuursdecreet.
Er wordt aldus geen personeel van de Vlaamse overheid aangeworven door het Vlaams Datanutsbedrijf binnen het kader van het Vlaams Personeel Statuut (VPS). Er is in het ontwerpdecreet wel voorzien dat de Vlaamse Regering en de rechtspersonen die ressorteren onder de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest worden gemachtigd om personeel ter beschikking te stellen van het Vlaams Datanutsbedrijf ter ondersteuning van haar werking.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Er is geen impact op het personeel en de werkingsuitgaven van lokale en provinciale besturen.

Het Vlaams Datanutsbedrijf heeft echter als doel om meer datadeling mogelijk te maken en het spreekt voor zich dat dit ook ten voordele zal komen van de lokale overheden. Daarnaast kunnen lokale besturen ook voordelen ondervinden van het kostendelend gebruik maken van oplossingen die het Vlaams Datanutsbedrijf zal uitbouwen ten behoeve van datadeling.

Zo zal bijvoorbeeld vanuit het Vlaams Datanutsbedrijf en via het agentschap Digitaal Vlaanderen een aanbod voor persoonlijke datakluizen aangeboden worden dat ook openstaat voor gebruik door de lokale overheden wat hen in staat stelt om meervoudige investeringen te vermijden. Het aanbod zorgt er tevens voor dat een kortere marktintroductietijd binnen bereik komt en versnippering van data wordt tegengegaan waardoor datakluizen met gegevens van lokale besturen naadloos data kunnen uitwisselen met oplossingen van andere overheden en ondernemingen.

De Datavindplaats van het Vlaams Datanutsbedrijf zal bovendien ook plaats bieden aan de metadatagegevens van de lokale overheden, waardoor ook hun gegevensaanbod beter vindbaar is en lokale gegevensbronnen beter hergebruikt kunnen worden.

Het positief effect op de lokale besturen wordt verder versterkt door de data-broker rol die het Vlaams Datanutsbedrijf zal opnemen en waar bijvoorbeeld het vastgoedinformatieplatform de notariële inlichtingen, grotendeels in beheer bij de lokale besturen, kaderend in de verkoop van vastgoed, digitaal zal afleveren bij de makelaar en notaris waardoor lokale besturen belangrijke baten ondervinden (zie ook beslissing Vlaamse regering van 19 maart 2021 in verband met het relanceproject voor de ontwikkeling, beheer en exploitatie van het Vlaams Vastgoedinformatieplatform, kaderend in het relanceplan Vlaamse Veerkracht).

4. VERDER TRAJECT

De samenwerkingsovereenkomst waarvan sprake in artikel 6 van het voorliggend voorontwerp van decreet, zal ter goedkeuring voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

(1) haar definitieve goedkeuring te hechten aan het bijgaande ontwerp van decreet houdende machtiging tot oprichting van het privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaams Datanutsbedrijf in de vorm van een naamloze vennootschap en de bijhorende memorie van toelichting;

(2) de Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management te gelasten voornoemd ontwerp van decreet en de bijhorende memorie van toelichting, in naam van de Vlaamse Regering, in te dienen bij het Vlaams Parlement.

De minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management,

Jan JAMBON